

Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački

Uvod i homilija

u euharistijskome slavlju petka Četvrtoga tjedna kroz godinu (nepar)

(Drugi dan Trodnevnice za blagdan bl. Alojzija Stepinca)

Zagrebačka prvo stolnica, 8. veljače 2019., u 18 sati

Subraćo svećenici, drage sestre redovnice,
bogoslavi i kandidatice, hodočasnici, braćo i sestre,

u ovoj trodnevnici, kada se vrijeme na poseban način zbija i sažima vodeći nas prema blagdanskoj proslavi, osjećamo kako se – privučeni svetošću blaženoga Alojzija – mi vjernici rado okupljamo; kako raste zajedništvo u molitvi i crkvenoj blizini, dok se naša duša ispunja sigurnošću i pouzdanjem u Gospodina, koji je isti kroz svu povijest i vječnost.

Zato znam da u ovo naše slavlje ne treba posebno uvoditi, nego pozvati da na trenutak zastanemo i zahvalimo za dar našega Blaženika, s pouzdanjem u njegov zagovor predajući Bogu svoje nakane, donoseći sa sobom bližnje i moleći ga da nas prožme svojim Duhom, da nam oprost i da nas primi u radost euharistijskoga dara. Spomenimo se i dara Crkve u kojoj povezujemo svoju braću i sestre širom svijeta u obitelj koja časti blaženoga Alojzija.

Pripreмимо srce za slušanje Božje riječi, koja danas tako lijepo odražava nosive poticaje povezane s kardinalom Stepincem, osobito: ljubav, čistoću, nenavezanost i poslušnost, a najvidljiviji je poziv da se ne bojimo, jer nas Gospodin neće ostaviti; on je štiti našega života, on nam je svjetlost i spasenje.

Prihvatimo gostoljubivost Kralja mučenika koji nas je pozvao na gozbu. Kajujući se za grijeh, s pouzdanjem molimo oprost, usvajajući riječi psalmista: *Ne skrivaj lica svoga od mene; Pomoći moja, nemoj me odbaciti.*

Homilija

Liturgijska čitanja:

Heb 13, 1-8; Ps 27, 1.3.5.8b-9abc; Mk 6, 14-29

1. Gotovo je nemoguće razmatrati život i smrt, vjernost i proslavu blaženoga Alojzija, bez odnosa prema predstavnicima i nositeljima zemaljske vlasti. Zato osjećamo blizinu života sv. Ivana Krstitelja i kršćanskih mučenika, a za nas posebno blaženoga Alojzija.

Kristov preteča, prorok i navjestitelj, bio je žrtva korumpiranosti i bahatosti Herodove uprave. Pogubljen je bez osude nekoga sudišta, tijekom gozbe okupljenih 'uglednika'. Taj odnos prema Ivanu u čitatelju pobuđuje pitanje hoće li istom okrutnošću postupiti i s Isusom. No, ispod toga pitanja evanđelist Marko kroz cijelo Evanđelje, na jedan ili drugi način, pita: *Tko je Isus?*, da bi na kraju istaknuo ispovijed

jednoga čovjeka iz vojne vlasti, jednoga od izvršitelja smaknuća, rimskoga stotnika pod Isusovim križem koji kaže: *Uistinu, ovaj čovjek bijaše Sin Božji!* (Mk 15, 39)

Iz odgovora ljudi o tome tko je Isus vidimo da polaze od onoga što im je poznato, što su vjerovali i čemu su se nadali. Pokušali su ga smjestiti u okvire Staroga zavjeta, ocijeniti ga kriterijima predaje starih, ali Isusa ti kriteriji nisu mogli obuhvatiti.

2. Galilejom, Isusovim krajem, tetrarh Herod Antipa, sin kralja Heroda, vladao je četrdeset i tri godine (od 4. prije Krista do 39. poslije Krista), dakle za cijeloga Isusova zemaljskog života. Sjetimo se da je Pilat želio osudu Isusu prebaciti na odgovornost upravo Herodu Antipi (usp. Lk 23, 6-12).

Imao je posvemašnju vlast i činio je gotovo sve što mu se prohtjelo. Pa ipak, stvarnu je vlast imao rimski car. Da ne bi bio svrgnut, u svemu je pokušao zadovoljiti očekivanja Rima, naročito glede novčanih doprinosa. Zapravo se brinuo samo za svoju sigurnost i stvaranje dojma.

Iz toga je slijedilo oštro gušenje svake naznake prevrata i njegova svrgnuća. Josip Flavije, pisac onoga vremena, obavješćuje nas da je razlog Krstiteljeva zatočeništva bio strah koji je Herod nosio, zbog moguće pobune naroda. Herodu je godilo, kada su ga zvali dobročiniteljem, ali je u stvari bio tiranin (usp. Lk 22, 25). Optužba koju mu je uputio Ivan da ne smije imati ženu svoga brata, prelila je čašu. Slijedilo je uhićenje i tamnica.

3. Evanđelje nas zatim kratkim crtama i jakim kontrastima vodi prema Ivanovu smaknuću. Taj je okvir dramatski toliko snažan da je tijekom stoljeća privukao nevjerojatan broj umjetnika svih umjetničkih grana, koje možda najbolje predstavljaju: Caravaggio u slikarstvu, Oscar Wilde u kazališnoj umjetnosti, a Richard Strauss u glazbi.

Jedno rođendansko slavlje, gozba u izobilju, ozračje u kojemu su se sklapala ili očitovala savezništva, podupiralo prijatelje, upozoravalo neprijatelje ili odvagivalo protivnike. Tako je ostalo do dana današnjega. Koliko je samo odluka o nečijim smjenama, o zavjerama i osvetama, o stvarnome i metaforičkome oduzimanju života, doneseno tijekom ručkova i večera, uz ples i glazbu.

Ivan Krstitelj je bio živa optužba jednoga iskvarenog sustava. Osobna osveta bila je ugrađena u puno širi problem koji pokazuje moralnu slabost Heroda koga je i sam Isus, zbog lukavosti, nazvao 'lisicom'. Sva je neposredna moć bila u rukama jednoga nasilnog i hirovitog čovjeka. Kakvom je samo lakoćom, u zanosu zalijevanom vinom – ne mareći za živote onih o kojima se trebao brinuti i jamčiti pravednost – dao obećanje mladoj plesačici, koja je postala sredstvom u rukama pokvarene majke.

Ipak, tomu vladaru njegovi postupci nisu donijeli željenu karijeru. Rimski car mu vlast nije dala kraljevstvo; štoviše, oduzeta mu je i uloga tetrarha, odstranjen i deportiran, te je umjesto da kraljuje i nad Galilejom, umro u Lionu, kao izgnanik u Galiji.

4. Evanđelje koje smo čuli pruža nam vjerski ključ čitanja Ivanova pogubljenja. No, isti se događaj može čitati s različitih motrišta. Gledano politički, vladar se bojao

velikoga utjecaja kojim je Krstitelj mogao pokrenuti mnoštvo. Zato je smatrao da ga je bolje skloniti, zatočiti u tvrđavu Makeront, prije daljnjih komplikacija.

Kada proroci svoju riječ ili gestu usmjere na pravo mjesto, dopiru do žarišta, do jezgre smisla i tada ih ljudi, koji nisu vođeni ničim većim, osim svojim interesima i zacrtanim planovima, bez ikakvih dubljih obrazloženja uklanjaju i pokušavaju izbrisati.

Glava 'zadnjega proroka' i 'prvoga apostola', kako se naziva Ivana Krstitelja, stavljena na pladanj, samo izgleda neobično i kao da pripada davnim vremenima. Međutim, takav pladanj nije ostao u dalekoj prošlosti. Zato on u večerašnjemu spomenu ima opravdanje.

5. Evanđelist ovaj odlomak stavlja nakon poslanja Dvanestorice i pokazuje izloženost Kristovih svjedoka. Ivanova smrt uvodi u Isusovu, ali često i u smrt onih koji ga prihvate za svoga Gospodina. Kolikogod ta činjenica može djelovati obeshrabrujuće, svjedok, mučenik svojim predanjem svjedoči da je ljubav početak i smisao života.

I u ovome euharistijskom slavlju osjećamo radosnu razliku između Herodove gozbe u njegovoj palači i 'gozbe' o kojoj Evanđelist piše u istome poglavlju, gozbe u pustinji na kojoj Isus hrani tisuće ljudi. Herod je slavio rođendan plodovima smrti, a Isus pred nas stavlja sliku spomenčina svoje muke na križu, slaveći dar života.

Sastojci Herodova jela su: bogatstvo, moć, oholost, glumljeno poštovanje, zavjera, nepravda, strah i pogubljenje. A gledajući pozornije, shvaćamo da je povijest koju je vodio čovjek varijacija upravo te iste teme, ponavljajući ponudu otrovnih jela, od kojih je želudac zasićen, ali duša ostaje gladna.

Nasuprot tomu, Isusova gozba odiše mirisom riječi, kruha koji siti, okusom zajedništva i ljubavi koja se nesebično dijeli, da bi u srcu oživjela radost. Prema toj je gozbi Ivan želio odvesti i Heroda, ali mu je grijeh zaslijepio srce. Od čežnje koju je u sebi nosio ostala je zanimljiva naznaka: „Kad god bi ga slušao, uvelike bi se zbunio, a rado ga je slušao“ (Mk 6, 20); na grčkome doslovno: *s užitkom* ga je slušao (*hedéos autou ekuen*; lat. *libenter eum aiudiebat*). No, on je izabrao drugi 'užitak', hedonizam prelišen nevinom krvlju.

6. Draga braćo i sestre, vjerujem da ste – dok sam govorio o Herodu, Ivanu i Isusu – negdje u sebi povlačili paralelu koja se odnosi na blaženoga Alojzija. Nedavno je, predstavljajući svoju knjigu, biskup Ratko Perić, pred nas stavio sliku sučeljenosti pod naslovom: *Kardinal i Maršal*. Ta bi se dvojnost mogla nazvati i drugim suprotnostima, nadahnutim današnjim Evanđeljem, možda: *Prorok i Nasilnik; Svetac i Kronik...*

Nadbiskup Stepinac susretao se s vlastodršcima raznih formalnih uloga i nakana, političkih pogleda i svjetonazorskih profila. Ipak, najbližiji odnosu Ivana i Heroda jest odnos s Josipom Brozom, zvanim 'Tito'. On je važan lik u Stepinčevu martirologiju, ali daleko od dojmova i slike kakvu žele sačuvati i promicati zagovaratelji socijalističke revolucije i komunističkoga režima. Važan je: po sličnosti

godina vladanja, po tome da je mogao činiti što mu se prohtjelo; kao revni sluga bio je pronositelj šire ideologije održavane neistinom, kako bi sebi zajamčio položaj; volio je da mu se laska, uživajući u kultu ličnosti; sve je stavljao pod 'ime naroda', gazeći i narod, ako mu se suprotstavi; okružen luksuzom, dok je propovijedao jednakost, zapovijedao ubojstva i progone neistomišljenike, ističući bratstvo.

U odnosu na blaženoga Alojzija Broz je imao herodovsku 'opsjednutost' njime, ne znajući kako ga se osloboditi. To potvrđuje izjava jugoslavenskoga tužitelja Hrnčevića, jednoga od ključnih pisaca optužnice protiv Nadbiskupa: „Tito je opsjednut Stepinčevim slučajem. On bi ga učinio svecem samo da ga se može osloboditi.“ Očito da se nije mogao osloboditi njegova mira, odlučnosti, pravednosti i čiste savjesti. Koliko god bio protiv njega, koliko god mu bio i smetnja i prijetnja, nije bio ravnodušan. U konačnici je, poput Heroda, i u odnosu na Blaženika prihvatio ići putem zla.

7. A Stepinac je otvoreno propovijedao Božji zakon, ne stavljajući sebe u prvi plan niti se obazirući jesu li oni o kojima govori i kojima govori moćnici. Pravedan prijekor uvijek vodi na raskrižje: prema prihvaćanju ili odbijanju, prema obraćenju ili prema mržnji.

To se, braćo i sestre, tiče svakoga od nas. I u tome molimo Božju pomoć i blizinu zagovora blaženoga Alojzija. Tu se ne radi samo o dvorovima i vladarima, o događajima svjetskih razmjera, o politici, nego o onome što na svim mjestima i okolnostima daje smisao. Zato svatko od nas ima i Makeront i vladare i plesne dvorane i pladnjeve. Radi se o ljudskome srcu, o svakidašnjim odlukama pri izboru dobra ili zla. Te odluke u pojedinim službama samo zahvaćaju više ili manje ljudi, imaju dulje ili kraće posljedice. No, u svojoj su biti jednake, do nevjerojatnih suprotnosti.

Odluka roditelja, prijatelja, supružnika; odluke poslodavaca, radnika, znanstvenika, umjetnika; svakoga dana imaju u sebi jednake mehanizme koji vode u prihvaćanje odgovornosti za druge, u osuđivanje, u pridizanje ili zarobljavanje. Koliko nam je potrebna stepinčevska snaga Duha Svetoga i pouzdanja govori i sveti Pavao koji Rimljanima za sebe piše: „Zbilja ne razumijem što radim: ta ne činim ono što bih htio, nego što mrzim - to činim.“ (*Rim 7, 15*)

8. Svakoga dana molimo da ne prihvatimo zavodljivost Božjega neprijatelja u raznim obličjima, koji za svakoga i za svaku od nas ima neku inačicu: moći, utjecaja, bogatstva, popularnosti. Vrlo lako se naći na pogrješnoj gozbi, uz pogrješne svirače i dvorjane, što se primijeti tek kada pred sobom ugledamo pladanj s nevinom krvlju, pladanj s tugom bližnjih, sa srušenim nadama, s trpljenjem naroda.

Ako je potrebno, bit će nam brzo dana i opravdanja, objašnjenja, izgovori. Zato je dragocjeno za našu Crkvu da se nalazimo u slavlju euharistije. Ona je posadašnjena gozba Kristove ljubavi u kojoj nam se on predaje. Ne stavlja na pladanj tuđe živote i tuđe glave, nego sebe, da živimo od njegove ljubavi, da znamo sebe založiti za druge.

Od toga život nadilazi granice zemlje. Zato je potrebna neprestana molitva i za ljude koji su odgovorni za naš narod i hrvatsku domovinu. Jer, olako se izgovore i napišu riječi koje za sobom povlače žrtve; gazeći savjest se podižu ruke za odluke koje

u konačnici oduzimaju radost; kratkovidno se usmjeruje razvoj društva, zanemarujući temeljne istine; grčevito se brani vlast, brzo zaboravljajući od koga je ona dana.

Pladanj na kojemu se poslužuje umiranje ulašten je ohološću, sebičnošću, ulagivanjem, izlaganjem pogibelji živote drugih, te ostalim plodovima koji su izrasli na drvetu neistine.

U euharistiji, bez koje blaženi Alojzije nije mogao živjeti, svoje živote polažemo na pliticu i u kalež, da bismo ih u Kristu prinijeli nebeskomu Ocu i primili dar vječnoga života, bili preobraženi u Kristovo Tijelo. Maršala je, kao i sve progonitelje Crkve, uvijek mučila istina da se uklonivši jednoga kršćanina, ma kakvu službu vršio, ne može ukloniti Krista.

9. Jedan je vladar dao obećanje zbog kojega je u srcu zažalio: „Zaišti od mene što god hoćeš i dat ću ti.“ Mislio je da može ispuniti sve, premda to nije mogao, ali je u toj umišljenosti, prihvativši zlo, morao učiniti ono što je mogao i nastavio ići putem zla.

Naš Kralj, Krist Gospodin, koji uistinu može ispuniti sve, poziva nas da ga zaištemo – što god želimo, ali u njegovo ime, to jest da uskladimo svoje molitve s njegovom ljubavlju koja nas ne napušta, i u kojoj možemo činiti što želimo, jer ljubav isključuje zlo.

I Maršalu se svidio ples bezbožne ideologije, dao je obećanje plesačima smrti, pripremio pladanj, ali je zaboravio na Krista uskrsloga, koji je bio prisutan s Alojzijem i u Krašiću i na drugim mjestima mučeništva, pokazujući svoje tijelo već raspeto na križu, tako da se krvnik odande vratio zbunjen, a pladanj je u Maršalovim rukama ostao prazan, baš kao i Kristov grob, da bi se – nakon toga – ispunjala ova prvostolnica, a po našem zajedništvu i život očitovao novu ljepotu.

Što god zaištete u moje ime, bit će vam! Blaženi Alojzije, pomози nam zaželjeti duhom tvoga služenja.

Amen.